

Till

Justitiedepartementet

Enheten för fastighetsrätt och associationsrätt

ju.remissvar@regeringskansliet.se, ju.L1@regeringskansliet.se.

Diarienum: Ju2023/00484

Stockholm den 24 april 2023.

Angående promemorian Digitala bolags- och föreningsstämmor

Fastighetsägarna är en riksomfattande branschorganisation, som arbetar för en väl fungerande fastighetsmarknad med stort fokus på hållbarhet, stadsutveckling och trygghet. Fastighetsägarna har ca 13 000 medlemmar och dessa äger tillsammans ca 50 000 fastigheter för kontors-, handels-, industri-, samhälls- och bostadsändamål. Av Fastighetsägarnas medlemmar är ca 3 000 bostadsrättsföreningar.

Fastighetsägarna Sverige ("Fastighetsägarna") har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på förslagen i rubricerade promemoria.

I promemorian föreslås bland annat att det ska bli möjligt att hålla bolags- eller föreningsstämmor helt digitalt om stöd finns i bolagsordning eller stadgar eller annars om extraordinära omständigheter kräver det.

Fastighetsägarna tillstyrker förslagen i promemorian. Fastighetsägarna anser att det bör stå såväl aktiebolag som bostadsrättsföreningar och andra ekonomiska föreningar fritt att hålla bolags- och föreningsstämmor helt digitala under förutsättning att stöd finns i bolagsordning eller stadgar. Kravet på stöd i stadgar eller bolagsordning gör det möjligt för de bolag eller ekonomiska föreningar som önskar hålla digitala stämmor att göra det. Det gör det också möjligt för föreningar där digitala stämmor passar mindre bra att avstå möjligheten. Fastighetsägarna är vidare positiva till att stämma trots avsaknad av stadgestöd får hållas helt digitalt om extraordinära omständigheter kräver det. Detta torde minska behovet av tillfällig lagstiftning av det slag som var gällande under covid-19-pandemin.

Fastighetsägarna är emellertid av åsikten att frågan om utomståendes närvarorätt inte hanteras i tillräcklig mån i promemorian. I promemorian anges att praktiska svårigheter med att motverka risken för att utomstående följer stämman samt kostnader för det möjligen kan innebära att digitala stämmor inte bör hållas i vissa bolag eller föreningar. Vidare anges att frågan om motverkande av att utomstående följer stämman när en fråga om informationssäkerhet och inte om utomståendes närvarorätt och att ett beslut om att utomstående tillåts att följa förhandlingarna vid stämman därför inte kan anses vara en förutsättning för att hålla en digital stämma eller en hybridstämma. (s. 15). Med hänsyn till hur dagens teknik fungerar och vilka möjligheter som finns idag att kontrollera att utomstående inte lyssnar in framstår resonemangen i promemorian som något motsägelsefulla.

I förarbetena till lagen om ekonomiska föreningar (2018:672) anges att:

När medlemmar deltar på distans från en lokal som inte har tillhandahållits av föreningen kan det vara svårt att kontrollera att inte utomstående också tar del av stämmoförhandlingarna. För att deltagande på distans ska vara möjligt i dessa fall kan det krävas att stämman har beslutat

att utomstående har rätt att närvara vid stämman eller på annat sätt följa förhandlingarna eller att stadgarna innehåller en bestämmelse med motsvarande innebörd jfr 8 §. (Prop 2015/16:4 s 239 f.) samt att: Frågan får ökad betydelse om en föreningsstämma arrangeras så att medlemmarna kan delta i denna på distans via en hemdator (jfr avsnitt 11.11). Det kan då saknas praktiska möjligheter att stänga ute utomstående. (Prop 2015/16:4 s 139)

Så som den digitala tekniken fungerar idag finns goda möjligheter att uppnå samma eller högre grad av närvarokontroll jämfört med fysiska stämmor vad gäller den person som kontrollerar den dator eller enhet som ansluter till stämman. Så torde även fallet ha varit när den nya lagen om ekonomiska föreningar antogs. Det går emellertid inte tekniskt att motverka att någon annan än stämmodeltagare lyssnar in på stämman med mindre än att oerhört omfattande säkerhetsåtgärder vidtas vilka praktiskt sett inte kommer kunna göras.

Fastighetsägarna är av uppfattningen att en rimlig tolkning av 6 kap. 8 § lagen om ekonomiska föreningar vore att bestämmelsen främst är en ordningsfråga och att kraven på ordföranden att säkerställa att utomstående inte närvarar inte bör sättas för högt, om inte annat av praktiska skäl. Ett rimligt krav vore att ordföranden informerar deltagarna om att de är skyldiga att tillse att ingen obehörig lyssnar in på stämman och att ordföranden också agerar om någon uppenbarligen inte följer uppmaningen. Det går inte heller vid en fysisk stämma att helt förhindra risken att någon med hjälp av tekniska hjälpmedel vidaresänder stämman till utomstående. Denna uppfattning rimmar dock illa med de förarbetsuttalanden som redovisas ovan och Fastighetsägarna har därmed svårt att se att det är möjligt att med dagens teknik genomföra en digital stämma utan att utomstående ges närvarorätt med hänsyn till 6 kap. 8 § lagen om ekonomiska föreningar. Detta är olyckligt eftersom det uppenbarligen är skillnad på den situationen att stämman ska vara offentlig och till exempel sändas på en webbsida och den situationen att det inte går att utesluta att utomstående lyssnar in på stämman. Det kan därmed finnas skäl för medlemmarna att motsätta sig det förstnämnda tillvägagångssättet men inte det andra.

FASTIGHETSÄGARNA SVERIGE

Anders Holmestig
Verkställande direktör

Johan Kleveland
Förbundsjurist